WIKIPEDIA

Sanskrits

Vikipēdijas lapa

Sanskrits (संस्कृता वाक् *saṃskṛtā vāk* — 'izkopta valoda', saīsināti संस्कृतम् *saṃskṛtam*) ir hinduisma, budisma un džainisma liturģiskās literatūras klasiskā valoda, kā arī viena no Indijas 23 oficiālajām valodām.

Sanskrits sanskritā: संस्कृतम् *saṃskṛtam*	
Izruna:	IPA: sə̃skɽt̪əm
Valodu lieto:	Indija, Nepāla
Pratēju skaits:	14 000[1]
Valodu saime:	Indoeiropiešu Indoirāņu Indoāriešu **Sanskrits**
Rakstība:	Dēvanāgarī un vairāki citi uz Brāhmī raksta bāzēti raksti; Latīņu alfabēts
Oficiālais statuss	
Oficiālā valoda:	Indija (viena no *pamatvalodām*)
Regulators:	*nav oficiāla regulatora*
Valodas kodi	
ISO 639-1:	`sa`
ISO 639-2:	`san`
ISO 639-3:	`san (http://www.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=san)`

क→कि **Šī lapa satur tekstu indiešu rakstībā.**

Satura rādītājs

Fonētika

Klasiskais sanskrits izšķir 48 skaņas. Dažas no tām gan ir alofoni. Fonēmu skaits ir mazāks, apmēram 35, skat. zemāk.

Skaņas tradicionāli tiek sakārtotas sekojošā kārtībā: patskaņi (*Ach*), divskaņi (*Hal*), anusvāra un visarga, slēdzeņi (Sparśa) un nāseņi (sākot no mutes aizmugures un virzoties uz priekšu), un visbeidzot plūdeņi un šņāceņi; SSTA rakstībā tas izskatās šādi (sk. tabulas zemāk):

a ā i ī u ū ṛ ṝ ḷ ḹ ; e ai o au
ṃ ḥ
k kh g gh ṅ; c ch j jh ñ; ṭ ṭh ḍ ḍh ṇ; t th d dh n; p ph b bh m
y r l v; ś ṣ s h

Pastāv arī mainīta tradicionālā kārtība, kas ir sastopama Pāṇini Šiva Sutrā.

Patskaņi

Klasiskā sanskrita patskaņi ar to vārda sākuma dēvanāgarī rakstzīmi, diakritisko zīmi, ar līdzskani प् ([p]), izrunu (atsevišķa patskaņa un burtkopā p+patskanis) IPA standartā, atbilsme SSTA un ITRANS, skaņas apraksts un aptuvenā izruna latviešu valodā ir redzami šajā tabulā:

Burts	Burts ar “प्”	Izruna	Izruna ar /p/	SSTA atbilsme	ITRANS atbilsme.	Skaņas apraksts	Atbilsme latviešu valodā
अ	प	[ɐ] vai [ä]	[pɐ] vai [pä]	a	a	īss pusplats vidus patskanis vai plats vidus patskanis	Kā *a* vārdā **a**ka
आ	पा	[ɐ̞ː]	[pɐ̞ː]	ā	A	garš plats aizmugurējs neapaļš patskanis	Kā *ā* vārdā **ā**da
इ	पि	[ɐʲ]	[pɐʲ]	i	i	īss šaurs priekšējs neapaļš patskanis	Kā *i* vārdā **i**r
ई	पी	[ɐʲː]	[pɐʲː]	ī	I	garš šaurs priekšējs neapaļš patskanis	Kā *ī* vārdā **ī**ve
उ	पु	[ɐʷ] vai [u̟]	[pɐʷ]	u	u	īss šaurs aizmugurējs saspiests patskanis	Kā *u* vārdā **u**pe
ऊ	पू	[ɐʷː] vai [u̟ː]	[pɐʷː]	ū	U	garš šaurs aizmugurējs saspiests patskanis	Kā *ū* vārdā **ū**dens
ऋ	पृ	[ɻʲ]	[pɻʲ]	ṛ	R	īss retrofleksс aptuvenis	Kā *r* vārdā a**r**ka
ॠ	पॄ	[ɻʲː]	[pɻʲː]	ṝ	RR	garš retrofleksс aptuvenis	Kā *rr* vārdā ķe**rr**a
ऌ	पॢ	[ɹʲ]	[pɹʲ]	ḷ	LR	īss retrofleksс sānu aptuvenis	Kā *l* vārdā a**l**ga
ॡ	पॣ	[ɹʲː]	[pɹʲː]	ḹ	LRR	garš retrofleksс sānu aptuvenis	Kā *ll* vārdā le**ll**e
ए	पे	[ɐ̞ʲ]	[pɐ̞ʲ]	e	e	īss divskanis	Kā *ei* vārdā r**ei**ze
ऐ	पै	[ɐ̞ʲː]	[pɐ̞ʲː]	ai	ai	garš divskanis	Kā *ai* vārdā **ai**le
ओ	पो	[ɐ̞ʷ]	[pɐ̞ʷ]	o	o	īss divskanis	Kā *ou* vārdā s**ou**ls
औ	पौ	[ɐ̞ʷː]	[pɐ̞ʷː]	au	au	garš divskanis	Kā *au* vārdā **au**gs

Garie patskaņi tiek izrunāti apmēram divreiz garāk nekā to īsie līdzinieki. Bez garajiem patskaņiem pastāv arī pārgarie patskaņi, saukti par pluti, kas tiek lietoti vairākos locījumos, īpaši vokatīvā. *Pluti* gan nav visu gramatiķu akceptēts.

Īsie divskaņi e un o atspoguļo pirmindoirāņu [ai] un [au] divskaņu alofoniskos variantus, un fonoloģiski (konceptuāli) tie ir kā [ai] un [au] arī sanskritā. Sanskrita gramatiķi tos kategorizē kā divskaņus, pat ja tie fonētiski bieži vien tiek izrunāti kā parasti garie patskaņi [ē] un [ō].

Retrofleksie līdzskaņi un patskaņi tiek izrunāti, pieskaroties ar mēles galu pie aukslēju pašas augšas.

Piedvesmas līdzskaņi tiek izrunāti ar papildu pieelpu kā angļu nebalsīgie līdzskaņi vārda sākumā, piem., *put* «likt».

Papildinformācija:

- Pastāv vēl arī papildu rakstzīmes, kas tradicionāli tiek norādītas dēvanāgarī raksta tabulās:
  - Diakritiskā zīme (ं) saukta par *anusvāra*, izrunāta kā [əŋ] (SSTA: ṃ). Tā tiek lietota patskaņa nazalizācijai, kā arī lai atveidotu puspatskani [n] vai [m]; piem., पं [pəŋ].
  - Diakritiskā zīme (ः), saukta par *visarga*, izrunāta kā [əh] (SSTA: ḥ); piem., पः [pəh].
  - Diakritiskā zīme (ँ), saukta par *čandrabindu*, kas tradicionāli netiek iekļauta dēvanāgarī sanskrita aprakstos, tiek lietota pamīšus ar *anusvāru*, lai parādītu patskaņa nazalizāciju, galvenokārt Vēdās; piem., पँ [pə̃].
- Ja nepieciešams uzrakstīt atsevišķu līdzskani bez sekojoša patskaņa, zem zilbiskā līdzskaņa tiek rakstīta *halanta / virāma* diakritiskā zīme (प्).

- Patskanis ā sanskritā pēc būtības ir vairāk vidus patskanis [aː], nekā aizmugures patskanis [ɑː]. Bet gramatiķi to tomēr klasificē kā aizmugures patskani. (Tiwari, [1955] 2004).
- Jāpiezīmē, ka senie sanskrita gramatiķi ir klasificējuši patskaņu sistēmu velārajos, retrofleksajos, palatālajos un plozīvajos patskaņos, nevis aizmugurējos, vidus un priekšējos patskaņos. Tāpēc ए un ओ tiek klasificēti attiecīgi kā palato-velārie (a+i) un labio-velārie (a+u) patskaņi. Bet mūsdienu gramatiķi ir klasificējuši tos kā divskaņus un prosodiski, katram ir iedotas divas *mātrās*. Tas gan tieši nenozīmē, ka tie ir īsti divskaņi, bet netiek izslēgta iespējamība, ka tie varēja būt īsti divskaņi senākā pagātnē. Šos pusdivskaņus mūsdienās skolotie sanskrita brahmaņi un priesteri izrunā kā garos ē [eː] un ō [oː]. Vairāk kā «četru» divskaņu esamību sanskrits parasti nepieļauj un jebkurš cits divskanisks burtu virknējums, ja tāds izveidojas vārdu sadurē, tiek pārveidots uz puspatskaņiem atbilstoši sandhi likumiem (skat. tālāk).
- Dēvanāgarī rakstā, kas tiek lietots sanskritā, vienmēr kad līdzskanis vārda beigās ir bez jebkādas *virāmas* (t.i., brīvi stāvošs ortogrāfijā: प pretstatā प्), neitrālais patskanis šva ([ə]) tiek automātiski asociēts ar to — tas protams var notikt ar jebkuru līdzskani jebkurā vārda pozīcijā. Vārda beigu *šva* vienmēr ir īss. Bet SSTA **a**, pievienots vīriešu dzimtes lietvārdu beigās nereti vedina cittautiešus izrunāt to kā [ɑː] — tas liek sanskrita vīriešu dz. vārdiem skanēt kā siev. dz. vārdiem. Piem., **Šiva** ir jāizrunā kā [ɕivə] un nevis [ɕivɑː]. *Tiwari* ([1955] 2004) argumentē, ka vēdiskajā sanskritā अ bija vienkārši īss [ɑ], kas kļuva centrālāks un paceltāks Prakrita laikā.

Līdzskaņi

SSTA un dēvanāgarī burti ir doti ar aptuvenām IPA vērtībām kvadrātiekavās.

		Lūpeņi Auštja		Lūpzobeņi Dantauštja	Zobeņi Dantja		Retrofleksie Mūrdhanja		Aukslējeņi Tālavja		Velveņi Kanthja		Rīkleņi	
Slēdzeņi Sparša	Bez piedvesmas Alpaprāna	p प [p]	b ब [b]		t त [t̪]	d द [d̪]	ṭ ट [ʈ]	ḍ ड [ɖ]	c च [c͡ç]	j ज [ɟ͡ʝ]	k क [k]	g ग [g]		
	Ar piedvesmu Mahāprāna	ph फ [pʰ]	bh भ [bʱ]		th थ [t̪ʰ]	dh ध [d̪ʱ]	ṭh ठ [ʈʰ]	ḍh ढ [ɖʱ]	ch छ [c͡çʰ]	jh झ [ɟ͡ʝʱ]	kh ख [kʰ]	gh घ [gʱ]		
Nāseņi Anunāsika		m म [m]			n न [n̪]		ṇ ण [ɳ]		ñ ञ [ɲ]		ṅ ङ [ŋ]			
Puspatskaņi Antaštha				v व [β̞]					y य [j]					
Plūdeņi Drava					l ल [l]		r र [r]							
Svelpeņi Ūšman					s स [s̪]		ṣ ष [ʂ]		ś श [ɕ]				ḥ ः [h]	h ह [ɦ]

Zemāk esošajā tabulā dots sanskrita līdzskaņu tradicionālais saraksts ar tuvākajām atbilsmēm latviešu valodā. Katrs līdzskanis, kas redzams zemāk, ir jāuztver kā savienojums kopā ar neitrālo pastskani šva ([ə]) un tabulā ir dots tieši tādā formā.

Sprāgsteņi — Spršta

	Bez piedvesmas Nebalsīgie Alpaprāna Švāsa	**Ar piedvesmu Nebalsīgie Mahāprāna Švāsa**	**Bez piedvesmas Balsīgie Alpaprāna Nāda**	**Ar piedvesmu Balsīgie Mahāprāna Nāda**	**Nāseņi Anunāsika Nāda**
Velveņi Kantja	क [kə] Kā vārdā: **k**as	ख [kʰə] Kā vārdā: **k**uš!	ग [gə] Kā vārdā: **g**ads	घ [gʰə] Uzsvērts [g]	ङ [ŋə] Kā vārdā: ku**ng**s
Aukslējeņi Tālavja	च [cə] Kā vārdā: š**ķ**ist	छ [cʰə] Uzsvērts [cə]	ज [ɟə] Kā vārdā: rež**ģ**is	झ [ɟʰə] Uzsvērts [ɟ]	ञ [ɲə] Kā vārdā: **ņ**emt
Retrofleksie Mūrdhanja	ट [ʈə] Kā vārdā: lak**t**a	ठ [ʈʰə] Uzsvērts [ʈ]	ड [ɖə] Kā vārdā: mag**d**a	ढ [ɖʰə] Uzsvērts [ɖ]	ण [ɳə] Kā vārdā: ak**n**a
Zobeņi Dantja	त [t̪ə] Kā vārdā: **t**as	थ [t̪ʰə] Kā vārdā: **t**u?!	द [d̪ə] Kā vārdā: **d**ēļ	ध [d̪ʰə] Uzsvērts [d̪]	न [n̪ə] Kā vārdā: **n**ē
Lūpeņi Auštja	प [pə] Kā vārdā: **p**ie	फ [pʰə] kā vārdā: **p**utns	ब [bə] Kā vārdā: **b**et	भ [bʰə] Uzsvērts [b]	म [mə] Kā vārdā: **m**ēs

Skaneņi

	Aukslējeņi Tālavja	**Retrofleksie Mūrdhanja**	**Zobeņi Dantja**	**Lūpeņi/ Rīkleņi Auštja**
Aptuvenie Antaštha	य [jə] Kā vārdā: **j**ā	र [rə] Kā vārdā: **r**e	ल [l̪ə] Kā vārdā: **l**ai	व [ʋə] Kā vārdā: **v**ai
Šņāceņi/ Svelpeņi Ūšman	श [ɕə] Kā vārdā: **š**is	ष [ʂə] Retroflekss [ʃ]	स [s̪ə] Kā vārdā: **s**uns	ह [hə] Kā vārdā a**h**a*

* h jāizrunā balsīgi, kā [agha].

Fonētika un sandhi

Sanskrita patskaņi jau vispārīgi apskatīti iepriekšējā sadaļā. Vēl jāpiebilst, ka garais zilbiskais l (ḹ) nav dabā konstatēts, un tas ir tikai gramatiķu ieviests sistemātiskiem nolūkiem (kā analogs ṝ)). Tā īsais līdzinieks ḷ ir sastopams tikai vienzilbes vārda saknē, *kḷp* «sakārtot». Garais zilbiskais r (ṝ) arī ir diezgan reti novērojams, tas ir sastopams tikai r-celmu daudzskaitļa ģenitīvā (piem., vārdu *mātṛ* «māte» un *pitṛ* «tēvs» dsk. ģen. ir *mātṝṇām* «māšu» un *pitṝṇām* «tēvu»). i, u, ṛ, ḷ ir patskaniskie alofoni līdzskaņiem y, v, r, l. Tādējādi ir tikai 5 pastāvīgas patskaniskās fonēmas: a, ā, ī, ū, ṝ.

Visarga ḥ un ः ir alofons līdzskaņiem r un s, savukārt anusvāra ṃ un dievanāgarī ं ir alofons jebkuram nāsenim, abi alofoni ir sastopami tikai pirms pauzes. Visu triju sanskrita šņāceņu precīza izruna var mainīties, bet tie ir atšķirīgas fonēmas. Balsīgais svelpenis ar piedvesmu [zʰ] ir mantots indoāriešu valodā no indoirāņu pirmvalodas, bet zudis neilgi pirms Rigvēdas laika (jāpiebilst, ka balsīgs svelpenis ar piedvesmu ir ārkārtīgi liels retums jebkurā valodā). Retrofleksie līdzskaņi ir visumā īpatnējas fonēmas, bieži vien atkarīgas no to fonētiskās vides; tās neturpina PIE sērijas un bieži vien ir dažu valodnieku attiecinātas uz substrāta ietekmi no dravīdu valodām. Nāsenis ñ ir pielāgojošs alofons līdzskanim n (n un ṇ ir atšķirīgas fonēmas — viena domāta, lai atšķirtu *aṇu* «minūte, atomisks» (īp.vārda nekatras dz. vsk. nom.) no *anu* «pēc, gar»; fonoloģiski neatkarīgais ṅ ir sastopams vienīgi galotnē, piem., *prāṅ* «vērsts uz priekšu/uz» (īp.v. vīr. dz. vsk. nom.) un tādējādi var tikt izlaists). Līdz ar to ir 31 līdzskaniskā vai puspatskaniskā fonēma, kas sastāv no četriem/pieciem slēdzeņu veidiem, kas realizēti gan ar piedvesmu, gan bez tās un gan balsīgi, gan nebalsīgi, trim nāseņiem, četriem puspatskaņiem vai plūdeņiem, un četriem svelpeņiem, kas atbilstoši SSTA transliterācijai ir pierakstīti sekojoši:

k, kh, g, gh; c, ch, j, jh; ṭ, ṭh, ḍ, ḍh; t, th, d, dh; p, ph, b, bh; m, n, ṇ; y, r, l, v; ś, ṣ, s, h

jebšu kopā 36 unikālas sanskrita fonēmas.

Fonētiskie likumi, kas ir pielietojami, kombinējot morfēmas vārdā un kombinējot vārdus teikumā, tiek kopā saukti par *sandhi* savienojumiem. Teksti tiek rakstīti fonētiski, pielietojot sandhi likumus (izņemot priekš tā sauktajiem *padapāṭha*).

Rakstība

Vēsturiski sanskrits nav saistīts ne ar vienu konkrētu rakstu sistēmu. Uzsvars uz mutvārdiskumu, bet ne rakstību vēdiskajā sanskritā tika uzturēts līdz pat agrīnās klasiskā sanskrita literatūras attīstībai. Kad sanskrits bija ieguvis rakstveida formu, konkrētas rakstības izvēle bija atkarīga no tekstu pārrakstītāju reģionālās rakstības. Būtībā sanskrita manuskriptu veidošanā ir tikušas lietotas praktiski visas lielākās Dienvidāzijas rakstu sistēmas. Kopš 19. gs. beigām dievanāgarī raksts ir ticis uzskatīts jau par *de facto* sanskrita rakstības sistēmu,[2] visticamāk iespaidojoties no Eiropas prakses, izvēloties rakstību sanskrita tekstu iespiešanai.

Indijā rakstība ieviesās samērā vēlu — ap 5. gs. p.m.ē.; saskaņā ar Rīza Deivida (*Rhys Davids*) hipotēzi, tā tika ieviesta, pateicoties Vidējo austrumu tirgoņiem. Pat pēc rakstības ieviešanas mutvārdu tradīcija un teksta iegaumēšana joprojām palika kā Sanskrita literatūras ievērojama iezīme. Ziemeļindijā ir atrodami brahmī iegravējumi, kas datējami jau kopš 3.gs. p.m.ē., vecākais ir redzams slavenajā Ašokas karaļa prakrita pīlāra gravējumos. Aptuveni vienlaikus ar brahmī rakstu tika lietots arī kharošthi raksts. Vēlāk (ap 4.—8.gs. m.ē.) guva pārsvaru Guptas raksts, kas darināts no brahmī raksta. No aptuveni 8.gs. Guptas rakstu izstūma Šārada raksts, kas savukārt no aptuveni 12.gs. tika aizvietots ar dievanāgarī rakstu; starpposmos pastāvēja arī Siddhamas raksts. Austrumindijā tika lietots bengāļu raksts un vēlāk arī orija raksts.

Dienvidos, kur ir pārsvars dravīdu valodām, sanskrita rakstībā tika lietots kannada raksts — kannada un telugu valodā runājošos reģionos, telugu raksts — telugu un tamilu valodā runājošos reģionos, malajalamiešu raksts un grantha raksts — tamilu valodā runājošos reģionos.

śivō rakṣatu girvārṇabhāṣārasāsvādatatparān

Indian Sub-continent — northern: Assamese, Bengālī, Devanāgarī, Gujarātī, Gurmukhī, Tibetan, Oriyā

Indian Sub-continent — southern: Tĕlugu, Kannaḍa, Sinhala, Malayāḷam, Tamil

Southeast Asia — mainland: Burmese, Khmer, Thai, Lao

Southeast Asia — maritime: Balinese, Javanese, Sundanese, Lontara

Sanskrits mūsdienu indiešu rakstos. «Lai svētī Šiva tos, kas rod prieku Dievu valodā». (Kalidasa)

Latinizācija

Kopš 18. gs. beigām sanskrits ir atveidots latīņu alfabētā. Mūsdienās visplašāk lietotā sistēma ir SSTA (Starptautiskais Sanskrita Transliterācijas Alfabēts), kas ir kļuvis par akadēmisko standartu kopš 1912. gada, un kurš tiek lietots arī šajā rakstā. Ir ieviestas arī ASCII-tipa transliterācijas shēmas, sakarā ar grūtībām atveidot sanskrita rakstzīmes dažādās datorprogrammās. Tajās ietilpst Harvard-Kyoto un ITRANS

bezzuduma transliterācijas shēmas, kas tiek plaši lietotas internetā, galvenokārt *Usenet*ā un e-pasta vēstulēs, lai atvieglotu un paātrinātu teksta ievadi, kā arī uzlabotu teksta lasāmību. Palielinoties unikodu atbalstošu internetpārlūku pieejamībai, SSTA ir kļuvis populārs arī interneta rakstos.

Zinātniskajos darbos dievanāgarī 19. gs. galvenokārt tika lietots pilnu tekstu un garu izvilkumu pierakstam un pavairošanai, arī Eiropas zinātnieku vidū. Bet neskatoties uz to atsevišķi sanskrita vārdi un nosaukumi Eiropas valodās sastādītajos tekstos parasti tiek atveidoti, izmantojot latīņu transliterāciju, un kopš 20. gs. vidus teksta versijas, ko rediģējuši vai veidojuši Rietumu zinātnieki, vairumā gadījumu tiek atveidotas latīņu transliterācijā.

Gramatika

Lietvārdu locīšana

Sanskrits ir fleksīva valoda, kurā ir trīs gramatiskās dzimtes (vīriešu, sieviešu un nekatra dzimte) un trīs skaitļi (vienskaitlis, divskaitlis un daudzskaitlis). Tajā ir astoņi gramatiskie locījumi: nominatīvs, vokatīvs, akuzatīvs, instrumentālis, datīvs, ablatīvs, ģenitīvs un lokatīvs.

Jautājums par reālo locījumu skaitu ir strīdīgs. Pānini izšķir sešas *karakas*, kas atbilst nominatīvam, akuzatīvam, datīvam, instrumentālim, lokatīvam un ablatīvam [1] (http://www.chass.utoronto.ca/epc/srb/cyber/man3.html). Pānini tās definē skojoši (Ashtadhyayi, I.4.24-54):

1. *Apadana* (lit. 'noņemt'): "(tas, kas ir) izejas/atskaites punkts." Atbilst ablatīva locījumam, kas apzīmē nekustīgu objektu vai vietu, no kuras notiek kustība.
2. *Sampradana* ('balva'): "tas, kam tiek paredzēts darījums vai lieta". Atbilst datīva locījumam, kas apzīmē saņēmēju došanas darbībā utml.
3. *Karana* ("darbarīks"): "tas, kas ietekmē galaiznākumu." Atbilst instrumentāļa locījumam, kas apzīmē darbarīku, ar ko tiek veikta darbība.
4. *Adhikarana* ('vieta'): vai "pamats". Atbilst lokatīva locījumam, kas apzīmē vietu, kur notiek darbība.
5. *Karman* ('darījums'/'lieta'): "tas, ko darītājs vēlas sasniegt, iegūt". Atbilst akuzatīva locījumam, kas apzīmē darbības mērķi vai objektu, kas tiek pārvietots.
6. *Karta* ('darītājs'): "tas, kurš ir neatkarīgs darbībā". Atbilst nominatīva locījumam, kas apzīmē darītāju.
   (Pamatojoties uz Scharfe, 1977: 94)

Piederības locījums (*Sambandha*) un vokatīvs iztrūkst Pānini gramatikā.

Šajā rakstā lietvārdi ir iedalīti piecās deklinācijās. Deklinācija, pie kuras pieder lietvārds, galvenokārt tiek noteikta pēc galotnes.

Vispārīga lietvārdu un īpašības vārdu locījumu galotņu shēma

Vispārīgā galotņu shēma, kas dota zemāk redzamajā tabulā, ir derīga praktiski visiem lietvārdiem un īpašības vārdiem. Tomēr atbilstoši dzimtei un beigu patskanim/līdzskanim pastāv arī iepriekšnoteikti *sandhi* likumi, kurus pielietojot tiek iegūta galīgā locītā vārda forma. Iekavās ir dotas nekatras dzimtes galotnes, pārējās ir vīriešu un sieviešu dzimtes galotnes. Ir dota gan dievanāgarī, gan SSTA transliterācija.

	Vienskaitlis	Divskaitlis	Daudzskaitlis
Nominatīvs	-स् -s (-म् -m)	-औ -au (-ई -ī)	-अस् -as (-इ -i)
Vokatīvs	-स् -s (- -)	-औ -au (-ई -ī)	-अस् -as (-इ -i)
Akuzatīvs	-अम् -am (-म् -m)	-औ -au (-ई -ī)	-अस् -as (-इ -i)
Instrumentālis	-आ -ā	-भ्याम् -bhyām	-भिस् -bhis
Datīvs	-ए -e	-भ्याम् -bhyām	-भ्यस् -bhyas
Ablatīvs	-अस् -as	-भ्याम् -bhyām	-भ्यस् -bhyas
Ģenitīvs	-अस् -as	-ओस् -os	-आम् -ām
Lokatīvs	-इ -i	-ओस् -os	-सु -su

a un ā celmi

A un ā ([ə] un [ɑː]) celmi sastāda lielāko lietvārdu klasi. Kā likums, lietvārdi, kas pieder pie šīs klases, ar celma galotni, kas beidzas ar īso a [ə], ir vai nu vīriešu vai nekatras dzimtes. Savukārt lietvārdi, kas beidzas ar garo ā [ɑː] gandrīz vienmēr pieder pie sieviešu dzimtes. A celma īpašības vārdi, kas beidzas ar īso a [ə], pieder pie vīriešu vai nekatras dzimtes, bet, kas beidzas ar garo ā [ɑː], — pie sieviešu dzimtes.

	Vīr.dz. (*vīra-* 'vīrs')			Nek.dz. (*āsya-* 'mute')			Siev.dz. (*kāntā* 'iemīļotā')		
	Vsk.	**2sk.**	**Dsk.**	**Vsk.**	**2sk**	**Dsk.**	**Vsk.**	**2sk**	**Dsk.**
Nom.	vīras	vīrāu	vīrās	āsyàm	āsyè	āsyā̀ni	kāntā	kānte	kāntās
Vok.	vīra	vīrau	vīrās	ā́sya	āsyè	āsyā̀ni	kānte	kānte	kāntās
Aku.	vīram	vīrāu	vīrān	āsyàm	āsyè	āsyā̀ni	kāntām	kānte	kāntās
Ins.	vīrena	vīrābhyām	vīrāis	āsyèna	āsyā̀bhyām	āsyāìs	kāntayā	kāntābhyām	kāntābhis
Dat.	vīrāya	vīrābhyām	vīrebhyas	āsyā̀ya	āsyā̀bhyām	āsyèbhyas	kāntāyai	kāntābhyām	kāntābhyās
Abl.	vīrāt	vīrābhyām	vīrebhyas	āsyā̀t	āsyā̀bhyām	āsyèbhyas	kāntāyās	kāntābhyām	kāntābhyās
Ģen.	vīrasya	vīrayos	vīrānām	āsyàsya	āsyàyos	āsyā̀nām	kāntāyās	kāntayos	kāntānām
Lok.	vīre	vīrayos	vīreṣu	āsyè	āsyàyos	āsyèṣu	kāntāyām	kāntayos	kāntāsu

i un u celmi

i celmi

	Vīr. un siev.dz. (*gáti-* 'gaita')			Nek.dz. (*vā́ri-* 'ūdens')		
	Vsk.	**2sk**	**Dsk.**	**Vsk.**	**2sk**	**Dsk.**
Nom.	gátis	gátī	gátayas	vā́ri	vā́riṇī	vā́rīṇi
Vok.	gáte	gátī	gátayas	vā́ri, vā́re	vā́riṇī	vā́rīṇi
Aku.	gátim	gátī	gátīs	vā́ri	vā́riṇī	vā́rīṇi
Ins.	gátyā	gátibhyām	gátibhis	vā́riṇā	vā́ribhyām	vā́ribhis
Dat.	gátaye, gátyāi	gátibhyām	gátibhyas	vā́riṇe	vā́ribhyām	vā́ribhyas
Abl.	gátes, gátyās	gátibhyām	gátibhyas	vā́riṇas	vā́ribhyām	vā́ribhyas
Ģen.	gátes, gátyās	gátyos	gátīnām	vā́riṇas	vā́riṇos	vā́riṇām
Lok.	gátāu, gátyām	gátyos	gátiṣu	vā́riṇi	vā́riṇos	vā́riṣu

u celmi

	Vīr. un siev.dz. (*śátru-* 'nedraugs')			Nek.dz. (*mádhu-* 'medus')		
	Vsk.	**2sk**	**Dsk.**	**Vsk.**	**2sk**	**Dsk.**
Nom.	śátrus	śátrū	śátravas	mádhu	mádhunī	mádhūni
Vok.	śátro	śátrū	śátravas	mádhu	mádhunī	mádhūni
Aku.	śátrum	śátrū	śátrūn	mádhu	mádhunī	mádhūni
Ins.	śátruṇā	śátrubhyām	śátrubhis	mádhunā	mádhubhyām	mádhubhis
Dat.	śátrave	śátrubhyām	śátrubhyas	mádhune	mádhubhyām	mádhubhyas
Abl.	śátros	śátrubhyām	śátrubhyas	mádhunas	mádhubhyām	mádhubhyas
Ģen.	śátros	śátrvos	śátrūṇām	mádhunas	mádhunos	mádhūnām
Lok.	śátrāu	śátrvos	śátruṣu	mádhuni	mádhunos	mádhuṣu

Garo patskaņu celmi

	ā celmi (*jā-* 'brīnums')			ī celmi (*dhī-* 'doma')			ū celmi (*bhū-* 'Zeme')		
	Vsk.	**2sk.**	**Dsk.**	**Vsk.**	**2sk.**	**Dsk.**	**Vsk.**	**2sk.**	**Dsk.**
Nom.	jā́s	jāú	jā́s	dhī́s	dhíyāu	dhíyas	bhū́s	bhúvāu	bhúvas
Vok.	jā́s	jāú	jā́s	dhī́s	dhiyāu	dhíyas	bhū́s	bhuvāu	bhúvas
Aku.	jā́m	jāú	jā́s, jás	dhíyam	dhíyāu	dhíyas	bhúvam	bhúvāu	bhúvas
Ins.	jā́	jā́bhyām	jā́bhis	dhiyā́	dhībhyā́m	dhībhís	bhuvā́	bhūbhyā́m	bhūbhís
Dat.	jé	jā́bhyām	jā́bhyas	dhiyé, dhiyā́í	dhībhyā́m	dhībhyás	bhuvé, bhuvā́í	bhūbhyā́m	bhūbhyás
Abl.	jás	jā́bhyām	jā́bhyas	dhiyás, dhiyā́s	dhībhyā́m	dhībhyás	bhuvás, bhuvā́s	bhūbhyā́m	bhūbhyás
Ģen.	jás	jós	jā́nām, jā́m	dhiyás, dhiyā́s	dhiyós	dhiyā́m, dhīnā́m	bhuvás, bhuvā́s	bhuvós	bhuvā́m, bhūnā́m
Lok.	jí	jós	jā́su	dhiyí, dhiyā́m	dhiyós	dhīṣú	bhuví, bhuvā́m	bhuvós	bhūṣú

ṛ celmi

ṛ celmi pārsvarā ir darītāju atvasinājumi kā *dātṛ* 'devējs', lai gan iekļauj arī radniecības terminus kā *pitṛ* 'tēvs', *mātṛ́* 'māte' un *svásṛ* 'māsa'.

	Vsk.	**2sk.**	**Dsk.**
Nom.	pitā́	pitárāu	pitáras
Vok.	pítar	pitárāu	pitáras
Aku.	pitáram	pitárāu	pitṝ́n
Ins.	pitrā́	pitṛ́bhyām	pitṛ́bhis
Dat.	pitré	pitṛ́bhyām	pitṛ́bhyas
Abl.	pitúr	pitṛ́bhyām	pitṛ́bhyas
Ģen.	pitúr	pitrós	pitṝṇā́m
Lok.	pitári	pitrós	pitṛ́ṣu

Personu un norādāmie vietniekvārdi

Pirmās un otrās personas vietniekvārdi lokāmi līdzīgi.

Piezīme: Vietās, kur dotas divas formas, otrā ir enklītiska un alternatīva forma. Ablatīvi vsk. un dsk. var tikt paplašināti ar zilbi — *tas*; t.i. *mat* vai *mattas*, *asmat* vai *asmattas*.

	1. persona			2. persona		
	Vsk.	2sk.	Dsk.	Vsk.	2sk.	Dsk.
Nom.	aham	āvām	vayam	tvam	yuvām	yūyam
Aku.	mām, mā	āvām, nau	asmān, nas	tvām, tvā	yuvām, vām	yuṣmān, vas
Ins.	mayā	āvābhyām	asmābhis	tvayā	yuvābhyām	yuṣmābhis
Dat.	mahyam, me	āvābhyām, nau	asmabhyam, nas	tubhyam, te	yuvābhyām, vām	yuṣmabhyam, vas
Abl.	mat	āvābhyām	asmat	tvat	yuvābhyām	yuṣmat
Ģen.	mama, me	āvayos, nau	asmākam, nas	tava, te	yuvayos, vām	yuṣmākam, vas
Lok.	mayi	āvayos	asmāsu	tvayi	yuvayos	yuṣmāsu

Norādāmais vietniekvārds *ta*, kalpo arī kā 3. personas vietniekvārds.

	Vīr.dz.			Nek.dz.			Siev.dz.		
	Vsk.	2sk.	Dsk.	Vsk.	2sk.	Dsk.	Vsk.	2sk.	Dsk.
Nom.	sás	tāú	té	tát	té	tā́ni	sā́	té	tā́s
Aku.	tám	tāú	tā́n	tát	té	tā́ni	tā́m	té	tā́s
Ins.	téna	tā́bhyām	tāís	téna	tā́bhyām	tāís	táyā	tā́bhyām	tā́bhis
Dat.	tásmāi	tā́bhyām	tébhyas	tásmāi	tā́bhyām	tébhyas	tásyāi	tā́bhyām	tā́bhyas
Abl.	tásmāt	tā́bhyām	tébhyam	tásmāt	tā́bhyām	tébhyam	tásyās	tā́bhyām	tā́bhyas
Ģen.	tásya	táyos	téṣām	tásya	táyos	téṣām	tásyās	táyos	tā́sām
Lok.	tásmin	táyos	téṣu	tásmin	táyos	téṣu	tásyām	táyos	tā́su

Skaitļa vārdi

Skaitļa vārdi no viens līdz desmit ir šādi:

1. éka
2. dví
3. trí
4. catúr
5. pañca
6. ṣáṣ
7. saptá, sápta
8. aṣṭá, áṣṭa
9. náva
10. dáśa

Skaitļa vārdi no 1 līdz 4 ir lokāmi. **Éka** tiek locīts kā īpašības vārds, vienīgi tam nav divskaitļa formas. **Dvá** ir tikai divskaitļa forma. **Trí** un **catúr** tiek locīti nekārtni:

	Trīs			Četri		
	Vīr.dz.	**Nek.dz.**	**Siev.dz.**	**Vīr.dz.**	**Nek.dz.**	**Siev.dz.**
Nom.	tráyas	trī́ṇi	tisrás	catvā́ras	catvā́ri	cátasras
Aku.	trīn	trī́ṇi	tisrás	catúras	catvā́ri	cátasras
Ins.	tribhís		tisṝ́bhis	catúrbhis		catasṝ́bhis
Dat.	tribhyás		tisṝ́bhyas	catúrbhyas		catasṝ́bhyas
Abl.	tribhyás		tisṝ́bhyas	catúrbhyas		catasṝ́bhyas
Ģen.	triyāṇā́m		tisṛṇā́m	caturṇā́m		catasṛṇā́m
Lok.	triṣú		tisṝ́ṣu	catúrṣu		catasṝ́ṣu

Darbības vārdi

Darbības vārdu klasifikācija

Sanskritā ir desmit darbības vārdu klases, kas ir sadalītas divas plašās grupās: atematiskajos un tematiskajos darbības vārdos. Tematiskie darbības vārdi šādi ir nosaukti, jo starp vārda celmu un galotni tiek ievietots t.s. tematiskais patskanis *a*. Tas ļauj tematiskos darbības vārdus kaut cik sistematizēt. Darbības vārda locīšanā lietotie paplašinājumi ietver priedēkļus, piedēkļus, iestarpinājumus un zilbju atkārtojumus. Darbības vārda saknei ir nulles, guṇa un vṝddhi pakāpes (ne obligāti visas trīs). Ja V ir nulles pakāpes patskanis, par guṇa-pakāpes patskani tradicionāli tiek uzskatīts savienojums a + V, bet par vṝddhi-pakāpes patskani — ā + V.

Laiki

Darbības vārda laiki ir sagrupēti četrās 'sistēmās' (vēl pastāv arī divdabji un nenoteiksmes un arī tādi veidojumi kā intensīvi/frekventatīvi, dezideratīvi, kauzatīvi un benediktīvi, kas atvasināti no vienkāršajām formām), kas balstītas uz atšķirīgām celmu formām (kas atvasinātas no darbības vārdu saknēm), kas tiek lietotas locīšanā. Pastāv četri laiki:

- Tagadnes laiki (Vienkāršā tagadne, Nepabeigtā pagātne, Pavēles izteiksme, Vēlējuma izteiksme)
- Pagātnes laiki (Pabeigtā pagātne)
- Aorists
- Nākotnes laiki (Vienkāršā nākotne, Nosacījuma izteiksme)

Tagadnes laiki

Tagadnes laiki iekļauj vienkāršo tagadni un nepabeigto pagātni, vēlējuma un pavēles izteiksmi, kā arī dažas paliekas no senā subjunktīva. Tagadnes celmi tiek veidoti dažādos veidos. Indiešu gramatiķi izšķir 10 tagadnes laiku celmu veidošanas veidus.

Atematiskajiem darbības vārdiem, tagadnes celms var tikt veidots sekojoši:
2. Bez jebkādas modifikācijas, piem., *ad* 'ēd' no *ad* 'ēst'.
3. Ar pirmās zilbes atkārtojumu, kas tiek pievienots pirms saknes, piem., *juhu* no *hu* 'ziedot'.
7. Ar *na* vai *n* iestarpinājumu pirms saknes pēdējā līdzskaņa (ar attiecīgajām *sandhi* izmaiņām), piem., *rundh* vai *ruṇadh* no *rudh* 'traucēt'.
5. Ar piedēkli *nu* (guṇa no *no*), piem., *sunu* no *su* 'izspiest'.
8. Ar piedēkli *u* (guṇa no *o*), piem., *tanu* no *tan* 'stiept'. Mūsdienu valodniecībā šī klase parasti tiek traktēta kā apakšklase no 5., proti, *tanu* ir atvasināts no *tnnu* (vai *tąnu*), kas ir 0. pakāpe no **tannu*, jo indoeiropiešu

pirmvalodā [m] un [n] varēja būt patskaniski (t.i. [am] un [an]), kas sanskritā (un arī grieķu valodā) ir kļuvuši par [a] (proti, ir notikusi maiņa *an* > *a* un un *am* > *a*). Vairums darbības vārdu, kas pieder 8.klasei, ir veidojušies šādā veidā; *kar* 'darīt, taisīt' bija 5. klase Vēdu valodā (*krnoti* 'taisa, dara'), bet mainīta uz 8. klasi klasiskajā sanskritā (*karoti* 'taisa, dara')

9. Ar piedēkli *nā* (0. pakāpe *nī* vai *n*), piem., *krīṇa* vai *krīṇī* no *krī* 'pirkt'.

Tematiskajiem darbības vārdiem tagadnes celms var tikt veidots sekojoši:

1. Ar tematiskā patskaņa *a* iestarpināšanu ar guṇa pastiprinājumu, piem., *bháva* no *bhū* 'būt'.
6. Ar tematiskā patskaņa *a* iestarpināšanu ar uzsvara nobīdi uz šo patskani, piem., *tudá* no *tud* 'ticēt'.
4. Ar *ya* iestarpinājumu, piem, *dī́vya* no *div* 'spēlēt'.

Indiešu gramatiķu aprakstītā desmitā klase atbilst darbībai, kas pēc dabas ir atvasināta no kaut kā, un tādējādi nav īsti laika-celma veidojums. Tā tiek veidota iestarpinot *ya* ar guṇa pastiprinājumu un pagarinājumu saknes pēdējam patskanim, piem., *bhāvaya* no *bhū* 'būt'.

Pagātnes laiki

Pagātnes laiki ietver tikai pabeigto pagātni. Celms tiek veidots ar zilbes atkārtojumu, tāpat kā tagadnes laikos.

Pagātnes laiku sistēma arī veido darbības vārda t.s. "stiprās" un "vājās" formas — stiprā forma tiek lietota darāmās kārtas vienskaitlī, bet vājā forma pārējos gadījumos.

Aorists

Aorists iekļauj īsto aoristu (ar īstenības izteiksmes pagātnes nozīmi, piem., *abhūḥ* 'biji') un dažas no senā injunktīva formām (kas lietotas gandrīz tikai un vienīgi aizliegumos ar *mā*, piem., *mā bhūḥ* 'neesi'). Galvenā atšķirība starp abām ir priedēkļa *a*- esamība/neesamība, kas tiek pievienots celma priekšā.

Aorista sistēmas celmam patiesībā ir trīs dažādi veidi: vienkāršais aorists, atkārtojošais aorists (semantiski saistīts ar cēloņa darbības vārdu) un svilpjošais aorists. Vienkāršais aorists tiek veidots tieši no saknes celma (piem., *bhū*-: *a-bhū-t* "bija"). Atkārtojošais aorists iekļauj saknes atkārtošanu, kā arī celma patskaņu saīsināšanu vai izmešanu. Svilpjošais aorists tiek veidots pievienojot *s* aiz celma.

Nākotnes laiki

Nākotnes laiku sistēma tiek veidota pievienojot *sya* vai *iṣya* un guṇa.

Darbības vārdu locīšana

Katram darbības vārdam ir gramatiskā kārta — darāmā, ciešamā vai vidējā. Pastāv arī bezpersonas kārta, kas var tikt aprakstīta kā nepārejošo darbības vārdu ciešamā kārta. Sanskrita darbības vārdiem ir īstenības izteiksme, vēlējuma izteiksme un pavēles izteiksme. Valodas senākajām formām bija arī subjunktīvs, taču tas ir zudis laikaposmā līdz klasiskajam sanskritam.

Vispārīgā galotņu sistēma

Locījumu galotnes sanskritā izsaka personu, skaitli un kārtu. Tiek lietotas dažādas galotņu formas, atkarībā no tā, pie kāda laika celma un kādā izteiksmē tās tiek pievienotas. Darbības vārdu celmi vai galotnes pašas par sevi var mainīties atbilstoši sandhi likumiem.

		Darāmā kārta			Vidējā kārta		
		Vsk.	2sk.	Dsk.	Vsk.	2sk.	Dsk.
Tagadne	1.pers.	-mi	-vás	-más	-é	-váhe	-máhe
	2.pers.	-si	-thás	-thá	-sé	-ā́the	-dhvé
	3.pers.	-ti	-tás	-ánti, -áti	-té	-ā́te	-ánte, -áte
Nepabeigtā pagātne	1.pers.	-am	-vá	-má	-í, -á	-váhi	-máhi
	2.pers.	-s	-tám	-tá	-thā́s	-ā́thām	-dhvám
	3.pers.	-t	-tā́m	-án, -ús	-tá	-ā́tām	-ánta, -áta, -rán
Pabeigtā pagātne	1.pers.	-a	-vá	-má	-é	-váhe	-máhe
	2.pers.	-tha	-áthus	-á	-sé	-ā́the	-dhvé
	3.pers	-a	-átus	-ús	-é	-ā́te	-ré
Pavēles izteiksme	1.pers.	-āni	-āva	-āma	-āi	-āvahāi	-āmahāi
	2.pers.	-dhí, -hí, —	-tám	-tá	-svá	-ā́thām	-dhvám
	3.pers.	-tu	-tā́m	-ántu, -átu	-tā́m	-ā́tām	-ántām, -átām

Tagadnes galotnes tiek lietotas īstenības izteiksmes vienkāršās tagadnes un nākotnes veidošanai. Nepabeigtās pagātnes galotnes tiek lietotas nepabeigtās pagātnes, nosacījuma izteiksmes, aorista un vēlējuma izteiksmes veidošanai. Pabeigtās pagātnes un pavēles izteiksmes galotnes tiek lietotas, attiecīgi, pabeigtās pagātnes un pavēles izteiksmes veidošanai.

Tagadnes laiku veidošana

Tagadnes laiku veidošanā iesaistītas visas darbības vārda formas, kas izmanto tagadnes celmus (skat. iepriekšējās sadaļas). Tas ietver visu izteiksmju tagadnes laikus, kā arī īstenības izteiksmes nepabeigto pagātni.

Atematiskā locīšana

Tagadnes laikos tiek izšķirtas darbības vārda stiprās un vājās formas. Stipro un vājo formu veidošana ir atšķirīga atkarībā no klases:

- Saknes un atkārtojošās klases (2 & 3) netiek modificētas vājajās formās, bet iegūst guņa pastiprinājumu stiprajās formās.
- Nāseņu klase (7) netiek modificēta vājajā formā, bet nāsenis tiek paplašināts līdz *ná* stiprajā formā.
- nu-klasē (5) ir *nu* vājajā formā un *nó* stiprajā formā.
- nā-klasē (9) ir *nī* vājajā formā un *nā́* stiprajā formā. *nī* tiek izlaists pirms patskaniskajām galotnēm.

Īstenības izteiksmes tagadnē tiek lietotas tagadnes galotnes, bet nepabeigtajā pagātnē — nepabeigtās pagātnes galotnes. Darāmās kārtas vienskaitļa formām ir uzsvars uz saknes un tās tiek veidotas no stiprajām formām, kamēr citām formām ir uzsvars uz galotnes un tās tiek veidotas no vājajām formām.

Īstenības izteiksme

		Darāmā kārta			Vidējā kārta		
		Vsk.	**2sk.**	**Dsk.**	**Vsk.**	**2sk.**	**Dsk.**
Tagadne	**1.pers.**	dvéṣmi	dviṣvás	dviṣmás	dviṣé	dviṣváhe	dviṣmáhe
	2.pers.	dvékṣi	dviṣṭhás	dviṣṭhá	dvikṣé	dviṣā́the	dviḍḍhvé
	3.pers	dvéṣṭi	dviṣṭás	dviṣánti	dviṣṭé	dviṣā́te	dviṣáte
Nepabeigtā pagātne	**1.pers**	ádveṣam	ádviṣva	ádviṣma	ádviṣi	ádviṣvahi	ádviṣmahi
	2.pers	ádveṭ	ádviṣṭam	ádvisṭa	ádviṣṭhās	ádviṣāthām	ádviḍḍhvam
	3.pers	ádveṭ	ádviṣṭām	ádviṣan	ádviṣṭa	ádviṣātām	ádviṣata

Vēlējuma izteiksmē tiek lietotas nepabeigtās pagātnes galotnes. Darāmajā kārtā pie saknes tiek pievienots *yā*, bet vidējā kārtā — *ī*.

Vēlējuma izteiksme

	Darāmā kārta			Vidējā kārta		
	Vsk.	**2sk.**	**Dsk.**	**Vsk.**	**2sk.**	**Dsk.**
1.pers.	dviṣyā́m	dviṣyā́va	dviṣyā́ma	dviṣīyá	dviṣīvahi	dviṣīmahi
2.pers.	dviṣyā́s	dviṣyā́tam	dviṣyā́ta	dviṣīthās	dviṣīyāthām	dviṣīdhvam
3.pers.	dviṣyā́t	dviṣyā́tām	dviṣyus	dviṣīta	dviṣīyātām	dviṣīran

Pavēles izteiksmē tiek lietotas pavēles izteiksmes galotnes. Uzsvars ir mainīgs un tas ietekmē patskaņu kvalitāti. Formās, kurās uzsvars krīt uz galotni, tiek pielietots guṇa pastiprinājums, bet tajās, kurās uzsvērts ir celms, patskanis netiek mainīts.

Pavēles izteiksme

	Darāmā kārta			Vidējā kārta		
	Vsk.	**2sk.**	**Dsk.**	**Vsk.**	**2sk.**	**Dsk.**
1.pers.	dvéṣāṇi	dvéṣāva	dvéṣāma	dvéṣāi	dvéṣāvahāi	dvéṣāmahāi
2.pers.	dviḍḍhí	dviṣṭám	dviṣṭá	dvikṣvá	dviṣāthām	dviḍḍhvám
3.pers.	dvéṣṭu	dviṣṭā́m	dviṣántu	dviṣṭā́m	dviṣā́tām	dviṣátām

Skatīt arī

- Avestas valoda
- Dēvanāgarī
- Sanskrita literatūra
- Indiešu skaitļa vārdi
- Sanskrita skaitļa vārdi
- Vrddhi
- Grantha raksts
- Indoeiropiešu valodas
- Indijas valodas
- Indijas nacionālo valodu saraksts
- Senpersu valoda

Atsauces

1. «Comparative speaker's strength of scheduled languages − 1971, 1981, 1991 and 2001» (https://web.archive.org/web/20090411183701/http://censusindia.gov.in/Census_Data_2001/Census_Data_Online/Language/Statement5.htm). *Census of India, 2001*. Office of the Registrar and Census Commissioner, India. Arhivēts no oriģināla (http://censusindia.gov.in/Census_Data_2001/Census_Data_Online/Language/Statement5.htm), laiks: 2009. gada 11. aprīlī. Skatīts: 2009. gada 31. decembris.
2. Sanskrit Grammar, William Dwight Whitney, 1889

Bibliogrāfija

Ievads

- *The Sanskrit Language* — T. Burrow — ISBN 81-208-1767-2
- *Sanskrit Pronunciation* — Bruce Cameron — ISBN 1-55700-021-2
- *Teach Yourself Sanskrit* — Prof. M. Coulson — ISBN 0-340-85990-3
- *Devavāṇīpraveśikā: An Introduction to the Sanskrit Language* — Robert P. Goldman — ISBN 0-944613-40-3
- *A Higher Sanskrit Grammar* — M. R. Kale — ISBN 81-208-0178-4
- *A Sanskrit Grammar for Students* — A. A. Macdonell — ISBN 81-246-0094-5
- *The Sanskrit Language: An Introductory Grammar and Reader* — Walter Harding Maurer — ISBN 0-7007-1382-4
- *Conversational Sanskrit* — Dr. Vagish Shastri — ISBN 81-85570-12-4
- भाषा विज्ञान (*Bhasha Vigyan*) — Bholanath Tiwari — [1955] 2004 — ISBN 81-225-0007-2
- *A Practical Grammar Of The Sanskrit Language Arranged With Reference To The Classical Languages Of Europe For The Use Of English Students* — Monier Monier-Williams (1846) [2] (http://books.google.com/books?vid=OCLC03325543&id=REQhAAAAMAAJ&dq=Monier-Williams)

Gramatikas

- W. D. Whitney, *Sanskrit Grammar: Including both the Classical Language and the Older Dialects*
- W. D. Whitney, *The Roots, Verb-Forms and Primary Derivatives of the Sanskrit Language: (A Supplement to His Sanskrit Grammar)*
- Wackernagel, Debrunner, *Altindische Grammatik*, Göttingen.
  - vol. I. phonology [3] (http://books.google.com/books?vid=ISBN1421247127&id=mWaIUMIoUvkC&dq=Altindische) Jacob Wackernagel (1896)
  - vol. II.1. introduction to morphology, nominal composition, Wackernagel (1905) [4] (http://books.google.com/books?vid=ISBN1421247100&id=qql6RRqTAuIC&dq=Altindische)
  - vol. II.2. nominal suffixes, J. Wackernagel and Albert Debrunner (1954)
  - vol. III. nominal inflection, numerals, pronouns, Wackernagel and Debrunner (1930)
- B. Delbrück, *Altindische Tempuslehre* (1876) [5] (http://books.google.com/books?vid=ISBN1421246880&id=_-9K_xT8OBAC&dq=Altindische)

Vārdnīcas

- Otto Böhtlingk, Rudolph Roth, *Petersburger Wörterbuch*, 7 vols., 1855-75
- Otto Böhtlingk, *Sanskrit Wörterbuch in kürzerer Fassung* 1883—86 (1998 reprint, Motilal Banarsidass, Delhi)
- Monier Monier-Williams, *Sanskrit-English Dictionary* (1898, 1899)

- Manfred Mayrhofer, *Kurzgefasstes etymologisches Wörterbuch des Altindischen*, 1956-76
- Manfred Mayrhofer, *Etymologisches Wörterbuch des Altindoarischen*, 3 vols., 2742 pages, 2001, ISBN 3-8253-1477-4

Ārējās saites

- Sanskrit Siddham (Bonji) Numbers (http://www.mandalar.com/DisplayJ/Bonji/index6_E.html)
- Sanskrit Documents (https://web.archive.org/web/20050801235744/http://sanskrit.gde.to/) Documents in ITX format of Upanishads, Stotras etc. and a metasite with links to translations, dictionaries, tutorials, tools and other Sanskrit resources.
- Samskrita Bharati (http://www.samskrita-bharati.org/)
- American Sanskrit Institute (http://www.americansanskrit.com/)
- Sanskrit Scriptures in streaming realplayer (http://www.spiritualscriptures.com)
- Transliterator (https://web.archive.org/web/20060702024156/http://www.iit.edu/~laksvij/language/hindi.html) from romanized to Unicode Sanskrit transliterator.
- Sanskrit transliterator with font conversion to latin and other Indian Languages (http://www.baraha.com/)
- Sanskrit Alphabet (http://www.unics.uni-hannover.de/nhtcapri/sanskrit-alphabet.html) in Devanagari, Gujarati, Thai scripts with an extensive list of Devanagari and Gujarati conjuncts
- Glossary of Sanskrit Terms (http://www.selfdiscoveryportal.com/cmSanskrit.htm)
- HinduWiki.Com (https://web.archive.org/web/20070311085420/http://www.hinduwiki.com/index.php/Hinduism) — A collaborated wiki web site covering all aspects of Hinduism.
- Digital Sanskrit Buddhist Canon (https://web.archive.org/web/20080511222056/http://www.uwest.edu/sanskritcanon/index.html)
- Clay Sanskrit Library (http://www.claysanskritlibrary.org) publishes Sanskrit literature with facing-page text and translation. Also offers searchable corpus and numerous downloadable materials.
- GRETIL: Göttingen Register of Electronic Texts in Indian Languages (http://www.sub.uni-goettingen.de/ebene_1/fiindolo/gretil.htm) a cumulative register of the numerous download sites for electronic texts in Indian languages.
- Sanskrit as a career option — an article in The Statesman (https://web.archive.org/web/20070926214326/http://www.thestatesman.net/page.arcview.php?clid=16&id=169574&usrsess=1)

Vārdnīcas

- Monier-Williams Dictionary — Searchable (https://web.archive.org/web/20050613082539/http://www.uni-koeln.de/phil-fak/indologie/tamil/mwd_search.html)
- Monier-Williams Dictionary — Printable (http://www.ibiblio.org/sripedia/ebooks/mw/0000/)
- Sanskrit Translation (http://freetranslationblog.blogspot.com)
- Tiešsaistes haiperteksta vārdnīca (https://web.archive.org/web/20170817204122/http://www.spokensanskrit.de/)
- Sanskrita-Franču vārdnīca (http://sanskrit.inria.fr) no Gérard Huet

Rokasgrāmatas

- Discover Sanskrit (https://web.archive.org/web/20130505205735/http://sanskrit.farfromreal.com/) A concise study of the Sanskrit language

- Sanskrit Self Study (https://web.archive.org/web/20070308161403/http://www.chitrapurmath.net/sanskrit/step-by-step.htm) An introduction to Sanskrit Language in 54 self study lessons by Chitrapur Math
- Harivenu Dâsa — An Introductory Course based on S'rîla Jîva Gosvâmî's Grammar (http://bhagavata.org/downloads/sanskritgrammar.pdf) a vaishnava version of Pânini's grammar: (pdf-file)
- A Sanskrit Tutor (https://web.archive.org/web/20070401075135/http://www.sanskrit-lamp.org/)
- Sanskrit Audio Lessons from NCERT (https://web.archive.org/web/20061205054753/http://education.nic.in/htmlweb/sanskrit_audio_index.htm)
- Samskrit Video Lessions (https://web.archive.org/web/20070311234612/http://www.samskrita-bharati.org/newsite/publications.php#bestseller)
- Ancient Sanskrit Online (https://web.archive.org/web/20090331222922/http://www.utexas.edu/cola/centers/lrc/eieol/vedol-0-X.html) from the University of Texas at Austin

Gramatikas

- An Analytical Cross Referenced Sanskrit Grammar (http://www.warnemyr.com/skrgram/) By Lennart Warnemyr. Phonology, morphology and syntax, written in a semiformal style with full paradigms.
